

3. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України : Закон України від 03.03.2022 № 2114-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 31. С. 35.

4. Про затвердження Порядку застосування цивільними особами вогнепальної зброї під час участі у відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав проти України у період дії воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2022 № 448. *Урядовий кур'єр*. № 88.

Задніченко Єгор Володимирович,
слухач магістратури ННІ № 1 Національної
академії внутрішніх справ

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ
ЗА ВИПРАВДОВУВАННЯ, ВИЗНАННЯ ПРАВОМІРНОЮ,
ЗАПЕРЕЧЕННЯ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ
ПРОТИ УКРАЇНИ, ГЛОРИФІКАЦІЯ ЇЇ УЧАСНИКІВ**

Набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції» від 03 березня 2022 року № 2110-IX. Цим законом було криміналізовано і виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників у будь-якій формі, в тому числі шляхом виготовлення та поширення матеріалів. а цією статтею каратимуть і тих, хто називає війну внутрішнім громадянським конфліктом, глорифікує ((від англ. glory - слава) – прославляння чого небудь, тобто схвалення, звеличення), які здійснювали збройну агресію рф проти України, не вважає злочинцями членів незаконних збройних формувань і тих, хто узурпував владні функції на тимчасово окупованих територіях України.

Відповідну ст. 436-2 було внесено до розділу КК України про воєнні кримінальні правопорушення. Повноваження зі здійснення досудового розслідування вищевказаних кримінальних правопорушень згідно зі змінами до ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) покладені на слідчих органів безпеки. Ці зміни мають на меті протидію засобами кримінально-правового впливу ворожим інформаційним впливам в умовах війни Російської Федерації з Україною. Оскільки виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України у 2014 році, у тому числі, шляхом представлення збройної агресії Російської Федерації проти України, як «внутрішнього конфлікту», «громадянського конфлікту»,

«громадянської війни», заперечення тимчасової окупації частини території України; прославлення осіб, які здійснювали збройну агресію Російської Федерації проти України у 2014 році, представників як збройних формувань Російської Федерації, так і іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих Російською Федерацією, а також представників окупаційної адміністрації Російської Федерації... у тому числі, шляхом їх визначення як «повстанці», «ополченці», «ввічливі військові люди». Також це стосується виявлення та документування діяльності осіб, які, діючи в інтересах країни-агресора та на шкоду обороноздатності й державній безпеці України, допомагають окупантам у зборі інформації про місцезнаходження об'єктів критичної інфраструктури та місць дислокації підрозділів ЗСУ, з метою подальшого їх знищення. Одночасно через аналіз діяльності вказаної категорії осіб встановлюються факти поширення в соцмережах інформації із запереченням збройної агресії РФ або її виправдовування.

Якщо звернутися до міжнародного законодавства, то переслідування тих, хто заперечує явні факти агресій, здійснення воєнних злочинів, прагнення знищення цілих народів під час війн – стала світова практика. Закони, які прямо забороняють публічне применшення, схвалення або виправдання злочинів, скоєних нацистами, зокрема Голокосту, ухвалені в Австрії, Бельгії, Німеччині, Литві, Люксембурзі, Молдові, Польщі, Росії, Словенії, Франції, Швейцарії, Канаді, Ізраїлі, Ліхтенштейні, Португалії, Чехії, Словаччині та Угорщині.

Статтю 436 КК «Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікації учасників» передбачено виробництво і поширення матеріалів, у яких виправдується окупація чи агресія, буде каратися обмеженням волі на строк до 5 років або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією майна або без такої.

Покарання за будь-що з цього, вчинене службовою особою, або вчинене повторно, або організованою групою, або з використанням засобів масової інформації встановлено у вигляді позбавлення волі на строк від 5 до 8 років з конфіскацією майна або без такої.

Визначення агресії дається в резолюції XXIX сесії Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 р. Під агресією слід розуміти застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної недоторканності чи політичної незалежності іншої держави або будь-яким іншим чином, що несумісний зі Статутом ООН. Свідченням агресії, як правило, є таке застосування збройних сил

державою першою. Встановлення наявності акту агресії входить до повноважень Ради Безпеки ООН.

Актом агресії може визнаватися будь-яке із таких діянь: 1) вторгнення або напад збройних сил держави на територію іншої держави або будь-яка воєнна окупація, яка є результатом такого вторгнення чи нападу, або будь-яка анексія із застосуванням сили території іншої держави або частини її; 2) бомбардування збройними силами держави території іншої держави або застосування будь-якої зброї державою проти території іншої держави; 3) блокада портів або берегів держави збройними силами іншої держави; 4) напад збройними силами держави на сухопутні, морські або повітряні сили чи морські та повітряні флоти іншої держави; 5) застосування збройних сил однієї держави, що перебувають на території іншої держави за угодою з приймаючою державою, на порушення умов, передбачених угодою, або будь-яке продовження їх перебування на такій території після закінчення дії угоди; 6) дії держави, яка дозволяє, щоб її територія, яку вона надала в розпорядження іншої держави, використовувалась цією іншою державою для вчинення акту агресії проти третьої держави; 7) засилення державою або від імені держави озброєних банд, груп і регулярних сил або найманців, які здійснюють акти застосування збройної сили проти іншої держави, які мають настільки серйозний характер, що це рівнозначно переліченим вище актам, або її значна участь у них.

Наведений перелік актів агресії, передбачений у резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 р., не є вичерпним. Рада Безпеки ООН може визначити, що інші акти є агресією відповідно до положень Статуту ООН. У Законі України «Про оборону України» у редакції від 5 жовтня 2000 р. (ВВРУ. – 2000. – № 49. – Ст. 420) збройна агресія визначена як застосування іншою державою або групою держав збройної сили проти України та наведено перелік актів збройної агресії, який є аналогічним названому.

Агресивна війна і воєнний конфлікт є видами агресії. Агресивна війна характеризується масштабністю дій, поєднанням використання збройних сил з іншими засобами боротьби (зокрема, економічними, дипломатичними, ідеологічними, інформаційними), постановкою та реалізацією певних політичних завдань: захоплення чужої території, поневолення, звернення в рабство чи пограбування іншого народу тощо. Воєнний конфлікт характеризується використанням збройних сил для вирішення певних спірних питань між державами, наприклад, щодо кордону між ними.

Безпосередній об'єкт цього злочину виступає мир між державами і народами. Генеральна Асамблея ООН ще в 1947 р. засудила

пропаганду війни, а в Декларації про право народів на мир від 12 листопада 1984 р. проголосила, що народи нашої планети мають священне право на мир. Збереження цього права і сприяння його здійсненню визнається одним з основних обов'язків кожної держави.

Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників (ст. 436-2 КК) слід відмежовувати від злочину, передбаченого ст. 436 КК (Пропаганда війни) у формі публічних закликів до агресивної війни або до розв'язування воєнного конфлікту. По-перше, у ст. 436 КК передбачено публічність закликів, тобто заклики до війни чи конфлікту, які ще не розпочалися, а метою закликів є схилення до війни чи конфлікту, що стосується ст. 436-2 КК передбачає про збройну агресію Російської Федерації проти України, яка триває з 2014 року. Крім того, передбачено в ст. 436-2 КК *виправдовування*, тобто доведення особою своєї правоти, що стосується *визнання правомірною*, тобто доведення, що агресія чи окупація спирається на правові засади, враховуючи міжнародне законодавство.

Суб'єктом злочину може виступати крім загального, також і спеціальний – службова особа (по ч. 3 ст. 436-2 КК). Крім цього, до кримінальної відповідальності за вчинення дій, зазначених у запропонованій статті 436-2 Кримінального кодексу України, доцільно притягувати виключно тих осіб, які мають вплив на суспільну свідомість (наприклад, національних публічних діячів, перелік яких встановлений Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»). Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом, оскільки винний бажає нав'язати певному колу осіб певну думку. При цьому не обов'язково, щоби винний сам вважав агресію РФ правомірною тощо, він може діяти, наприклад, з корисливих мотивів або на виконання завдання.

Передбачено дії у вигляді виготовлення, поширення матеріалів, у яких міститься виправдовування, визнання правомірною збройної агресії РФ проти України у ст. 436-2 КК, а в ст. 436 КК виготовлення матеріалів із закликами до агресивної війни або до розв'язування воєнного конфлікту з метою їх розповсюдження або розповсюдження таких матеріалів.

Також необхідно звернути увагу, що широкомасштабну організаційну діяльність громадянина України із виправдовування і визнання правомірною збройної агресії РФ проти України, керівництва мережею осіб, які здійснюють дії, передбачені ст. 436-2 КК, необхідно кваліфікувати за ст. 111 КК як державну зраду у формі надання допомоги у здійсненні підривної діяльності.